

Fistels maken je moedeloos en bieden weinig uitzicht op genezing. Dat was de conclusie tijdens een groepsgesprek waar mensen met perianale fistels hun ervaringen deelden. Ook artsen staan soms met hun rug tegen de muur in de behandeling van fistels. Dr. David Zimmerman, gecertificeerd colorectaal chirurg en fistelspecialist van het Elisabeth - TweeSteden Ziekenhuis, beantwoordt onze vragen over fistels.

Is fistel te

Wat zijn fistels?

Een fistel is een pijpvormige zweer, die een onnatuurlijke verbinding vormt tussen twee organen. Het is een soort gangetje in het lichaam. Een fistel ontstaat na een ontsteking en verbindt twee holtes in het lichaam of een holte en de huid. Meestal is één van de organen een darm en het andere orgaan de huid. De plaats van de ontsteking en het verloop daarvan bepaalt het soort fistel.

Welke fistels komen het meeste voor bij IBD?

De perianale fistel, waarbij de ontsteking uitmondt in de huid rondom de anus. De rectovaginale fistel, een onnatuurlijke verbinding tussen de endeldarm (of anus) en de vagina is gelukkig veel zeldzamer, maar kan ook voorkomen.

Hoe ontstaat een fistel?

Bij Crohn en colitis ontstaan fistels door

dat bij de darmontstekingen abscessen voorkomen. Deze breken na verloop van tijd door. De pus uit het abces moet dan worden afgevoerd. Zo ontstaat er een gangetje, of doorgang naar een ander orgaan. De fistel is een soort chronisch overblijfsel van het abces.

Wat voor last heb je van een fistel?

Fistels zijn lastig en vooral pijnlijk, omdat ze een geïrriteerde huid veroorzaken. Daarnaast kan er voortdurende afscheiding uit de fistelopening komen of kan het abces doorbreken met pusverlies. Mensen ervaren meer last als er geen vocht uitkomt.

Hoe worden fistels behandeld?

Bij mensen met de ziekte van Crohn die last hebben van hun fistel, probeert de MDL-arts de fistel rustig te krijgen met medicijnen zoals antibiotica en afweer-

onderdrukkende medicatie. Helaas betekent stoppen met medicatie vaak ook dat de fistel terugkeert.

Als medicatie onvoldoende helpt?

Dan is chirurgisch ingrijpen een optie. Er wordt dan bijvoorbeeld een seton geplaatst. Dit is een draad, die als een elastiekje door de fistel heen wordt gelegd. Een seton zorgt ervoor dat zich geen ontstekingsvocht in de fistel (of fistels) kan ophopen en de ontsteking tot rust kan komen. Een seton kan ook geplaatst worden bij een operatie om een fistel te vereenvoudigen, om van meerdere gangen één gang te maken. Het is belangrijk dat de seton zo comfortabel mogelijk is. Sommige chirurgen leggen er dikke knopen in, dat is echt niet nodig!

Welke operatietechnieken zijn er nog meer?

Bij een perianale fistel boort de fistel zich door de kringspier (sluitspier). Er kan alleen geopereerd worden als er genoeg kringspier overblijft om ontlasting tegen te houden. De fistel wordt opengesneden (fistulotomie). Deze behandeling werkt goed, de fistel groeit bijna altijd dicht. Echter, één op de vijf mensen hebben na deze behandeling continentieproblemen. Soms 'lekt' de anus een beetje en sommige mensen kunnen bijvoor-

18

Tips van de arts

Zorg dat je bij een eventuele operatie goed bent geïnformeerd, over bijvoorbeeld de kans op blijvende schade. Het moet duidelijk zijn hoeveel kringspier bij de fistel is betrokken. Weet men dit niet, dan is een MRI of endo-echo noodzakelijk. Bij sommige fistels is van buitenaf goed te zien dat er geen kringspier bij betrokken is.

Spreek vooraf af dat bij het plaatsen van een seton, deze zo comfortabel mogelijk moet zijn, met zo min mogelijk knopen of hechtingen. Vraag met welk doel de seton geplaatst wordt zodat deze niet 'zomaar' wordt geplaatst.

DAVID ZIMMERMAN

beeld windjes minder goed tegenhouden. Als er teveel kringspier bij de fistel is betrokken, is het niet verantwoord om de fistel open te snijden en moeten andere methoden overwogen worden.

En wat gebeurt er als er teveel kringspier bij betrokken is?

De meest gebruikte alternatieven zijn de LIFT (Ligatie Intersfincterisch Fisteltraject) en de TAMVP (Transanale Mucosa Verschuivingsplastiek). Bij de LIFT wordt een klein sneetje op de rand van de anus gemaakt, waarbij de fistel tussen de binnenste en de buitenste kringspieren wordt opgezocht, afgebonden en doorgeknipt. Bij de TAMVP wordt de hele fistel weggesneden (waarbij de kringspieren heel blijven) en wordt het daarvoor ontstane gaatje afgesloten met een flapje, dat gemaakt wordt uit lichaams-eigen endeldarmslijmvlies.

Hoe zit het bij het opereren van een rectovaginale fistel?

Rectovaginale fistels zijn heel moeilijk te

behandelen. Er zijn vele operaties voor, maar geen enkele operatie werkt echt heel goed. Vaak lukt het na meerdere ingrepen wel om de fistel dicht te krijgen, maar het is vaak een lange en belastende weg. Soms wordt een (tijdelijk) stoma aangelegd, maar er is geen bewijs dat de fistel dan vaker of makkelijker geneest.

Je hoort de laatste tijd ook veel vaker over het behandelen van fistels met stamceltherapie.

Bij deze therapie gebruiken we stamcellen. De behandeling wordt vooralsnog alleen bij mensen met Crohn toegepast. Tijdens de operatie wordt de opening van de fistel dicht gehecht en worden stamcellen rondom de fistel gespoten. Van de patiënten met fistels geneest ongeveer 15 procent meer dan bij dezelfde behandeling zonder de stamcellen. Het is nog te vroeg om van een wondermiddel te spreken. Het is nog onduidelijk welke rol deze behandeling in de in de toekomst speelt. Helaas kost

de behandeling heel veel geld (meer dan € 50.000). Zorgverzekeraars kunnen onder heel specifieke omstandigheden bereid zijn de behandeling te vergoeden.

Ervaringen van mensen met fistels

Onlangs nam een groep mensen met perianale fistels deel aan een groepsgesprek over fistels. Uit dit gesprek bleek dat artsen vaak niet zo goed raad weten met fistels. Verder komen de fistels steeds weer terug en zijn sommige mensen jaren onder behandeling voor een of meerdere fistels. Er wordt opgemerkt dat er niet altijd een duidelijk behandelplan is. Terwijl patiënten wel behoefte hebben aan een overzicht van alle behandel mogelijkheden. Er is bij de aanwezigen weinig tot geen hoop op genezing, wel een grote wens dat het voor eens en altijd 'klaar' is.